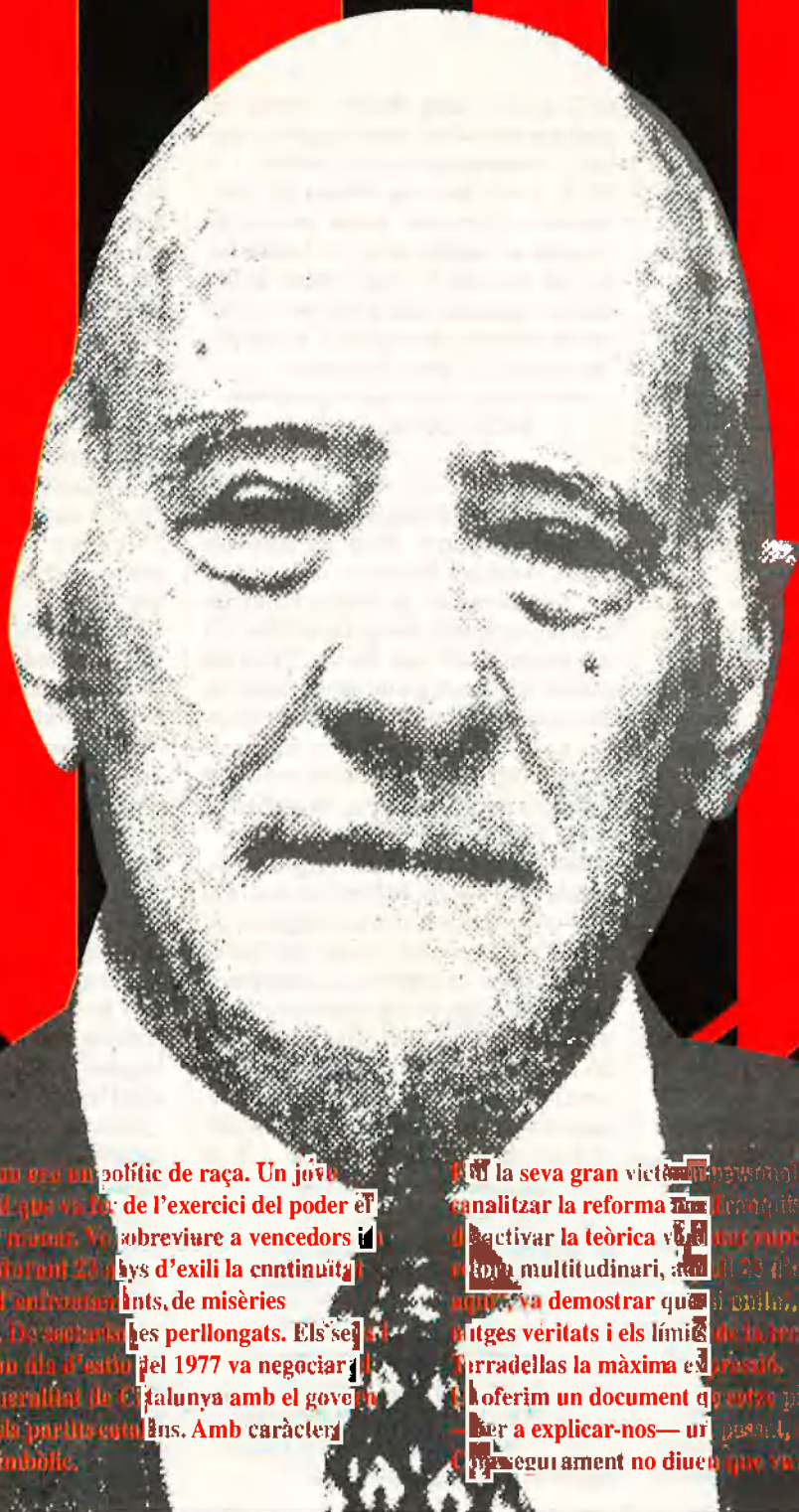

TARRADELLAS

L'HOME QUE VOLIA MANAR

José Tarradellas i Joan era un polític de raça. Un jove representant comercial que va fer de l'exercici del poder el seu ofici. Qui va voler manar. Va sobreviure a vencedors i vençuts. Va romandre durant 23 anys d'exili la continuïtat institucional. A costat d'enfrontaments, de misèries econòmiques i morals. De setmanes llargues perllongats. Els seus dies del poble. Fins que un dia d'estiu del 1977 va negociar el restabliment de la Generalitat de Catalunya amb el govern Suárez. A l'equilibri dels partits catalans. Amb caràcter provisional, limitat i simbòlic.

En la seva gran victòria personal, l'operació que va canalitzar la reforma franquista a Catalunya i va desactivar la teòrica via autòcrata d'un poder, el seu retorn multitudinari, el 28 d'octubre del '77 a la seva terra, va demostrar que, a guisa, el consens, l'afecte, les mitges veritats i els límits de la transició política en Josep Tarradellas la màxima expressió.

A oferim un document que entre pàgines per a explicar una — per a explicar-nos — un personatge, un país, un país, un país, un país. Cap seguiment no diuen que va ser.

Els contactes a l'exterior

L'actuació a l'exili: entre la delació i l'orgull institucional

Josep Tarradellas va mantenir a l'exili una ferma actitud de defensa de la Generalitat. Però el zel institucional va superar, de vegades, els límits de la indiscreció. I atenyé la delació.

Les relacions del conseller de governació Josep Tarradellas amb la FAI i el Comitè de Milícies Anti-feixistes, la compra de la finca de Saint-Martin-le-Beau l'estiu del 1939, la hipotètica

apropiació de comissions de venda d'armes, més el contraban de joies i d'objectes robats a Catalunya durant la desfeta republicana, la validesa legal i les possibles manipulacions en la seva elecció com a president de la Generalitat de Catalunya, el 7 d'agost de 1954...

Joan Puig i Ferrater a les seves *Memòries polítiques* i Miquel Ferrer a *La Generalitat a l'exili* donen pistes per a un tractament històric de la "questió Tarradellas". Però aquesta és una trajectòria, que per les seves implicacions i la magnitud d'algunes de les acusacions i la presència –encara viva– d'alguns testimonis, mereix un tractament historiogràfic profund.

Aquest article se centra, més aviat, en la faceta epistolar del president. Milers de cartes –moltes de ciclostilades– referents a tot d'aspectes polítics, culturals i econòmics van ser enviades regularment des de l'exili a Saint-Martin-le-Beau. Els objectius eren diversos, però sempre prevalia en totes elles una voluntat obsessiva de preservar la Generalitat com a únic instrument polític acceptable. Tot organisme o tota persona que no acceptés els límits d'aquesta política era objecte dels seus atacs, despietats, raonats i –en algun cas– manipulats per la premsa franquista (*La Premsa*, 3-12-69).

Aquesta mena d'actuacions van tenir, sovint, repercussions públiques en l'àmbit catalanista. I poden explicar, per exemple, la prolongada –i gairebé titànica– enemistat política i personal entre Josep Tarradellas, l'orgullós solitari de

la Turena, i Josep Benet, l'home del compromís històric entre l'església catalana –Montserrat versus Poblet– i el PSUC. L'afer dels Jocs Florals del 1964, celebrats a Perpinyà, indica prou explícitament la manera de fer de Tarradellas des del seu exili de Saint-Martin-le-Beau. Les seleccions que n'efectuem es basen en diferents documents d'arxius privats relatius a l'època franquista.

JOCS FLORALS DE 1964

Antecedents. L'any 1961, els Jocs Florals de la Llengua catalana se celebren a l'Alguer (Sardenya). Entre els assistents figura Domènec Pallerola, representant del president de la Generalitat de Catalunya a l'exili, Josep Tarradellas. Un cop celebrats els Jocs Florals, Pallerola publica uns articles criticant durament la comissió organitzadora dels Jocs Florals i el Consistori, format per escriptors prestigiosos. Els articles de Pallerola són contestats per l'historiador Ferran Soldevila i l'escriptor Rafael Tasis.

Motiu. 1964. La comissió organitzadora dels Jocs Florals de Perpinyà inicia la seva tasca elaborant una proposta de consistori que inclou el nom de Domènec Pallerola. La proposta és impugnada per molts escriptors que coneixen els antecedents de l'any 1961. Davant la situació creada, demanen a Pallerola que renunciï al seu lloc. Aquest s'hi nega i argumenta que els Jocs han de ser un afer exclusiu dels catalans de l'exili a fi de dotar-los d'una més gran llibertat d'expressió. La demanda de Pallerola implicaria, en cas de ser acceptada, deixar fora de la celebració els representants catalans de l'interior. La comissió organitzadora decideix de prescindir de Pallerola. El cos de mantenidors dels jocs queda, doncs, format per: Pau Casals com a president, Blai Bonet, Gumersind Gomila, Carles Grandó, Manuel Sanchís Guarner, Rafael Tasis i Jordi-Pere Cerdà.

Fets. Com a resposta a l'exclusió de Pallerola, Josep Tarradellas renuncia al seu lloc en el comitè d'honor i planteja la següent disjuntiva: o els Jocs se celebren amb la presència honorària del president de la Generalitat i la del seu representant al consistori o han de ser suspesos. El dia 16 de juliol Tarradellas s'adreça al prefecte dels Pirineus Orientals denunciant que els Jocs Florals que s'organitzen s'orienten contra les bones relacions entre Catalunya i França. Segons Tarradellas, entre els organitzadors hi ha feixistes francesos, separatistes catalans i elements de filiació franquista. El prefecte convoca els organitzadors, però cap de les imputacions no pot ser provada.

Tarradellas obre una correspondència particular amb el mestre Pau Casals amb la intenció de fer-lo dimitir. Pau Casals cedeix davant les pressions de Tarradellas i dimiteix, el 14 d'agost. Però rectificava, i el dia 22 torna a reprendre la presidència. Tarradellas fa un últim intent de boicot enviant una circular a l'interior que conté dures crítiques contra els organitzadors dels Jocs.

Finalment, se celebra la Festa. Figuren al comitè d'honor C. Fouchet, ministre d'Educació de França, Pau Alduy, diputat i batlle de Perpinyà, Pierre Dubois, prefecte dels Pirineus Orientals, i Jean Jacquet, president del Consell General dels Pirineus Orientals.

El Grup Joventut Catalana afirma que ha rebut, amb data del 16 d'octubre, el següent telegrama d'una de les organitzacions de l'interior (no esmenta quina): "Tractat l'afer Tarradellas entre totes les organitzacions de l'interior, la unanimitat ha estat absoluta en desaprovar l'actuació presidencial. La seva influència a Catalunya és completament nul·la. Fins alguns amics personals, després de l'actuació amb motiu dels Jocs Florals, se'n planyen. Les possibilitats d'en Tarradellas a l'Interior són definitivament per-

Tarradellas, assegut còmodament a les estances de la seva casa de Saint Martin Le Beau.

ARXIU

dudes. És cosa liquidada”.

LES CARTES

Fragment d'una carta a un amic personal contra Òmnium Cultural: “No és el meu propòsit informar-vos de les activitats polítiques de l'Òmnium Cultural a dintre i a fora de casa nostra en aquests dos darrers anys. Fóra interminable. Tampoc us parlaré de la tasca de discriminació que menen pertot arreu, ni de les insòlites activitats dels delegats que han enviat per alguns països d'Europa i Amèrica, tots ells ben coneguts per la seva col.laboració amb el franquisme o per les seves simpaties per la instauració d'un règim monàrquic a Espanya. No us faré menció de les profundes divergències que han promogut en totes les col.lectivitats catalanes, gràcies a les seves tendencioses propagandes polítiques i al suport que han donat a organitza-

cions no culturals, ni tampoc de l'esperit de guerra civil que repiren les seves accions. Ja vindrà dia que serà possible manifestar de manera clara i pública tot el que hi ha darrera d'aquestes activitats” (17 de juny de 1965).

Fragment d'una carta contra el monestir de Montserrat, enviada “a un prestigiós eclesiàstic resident a Catalunya”: “Sincerament agraeixo al nostre amic que us hagi permès llegir les còpies de les cartes que he enviat aquests darrers mesos referents a les activitats essencialment polítiques del Monestir de Montserrat. Com que fa molts anys que em coneixeu no dubto que compendreu el meu disgust i la meva tristesa per tot el que està succeint (...). Per evitar interpretacions errònies no estarà per demés que us digui el meu agraïment al Superior dels Benedictins de Sant Miquel de Cuixà pels seus anhels amarats d'un enlairat esperit de responsabilitat. Pel que fa referència a

l'Abat de Montserrat, em plau reconèixer com eren de sincers els seus propòsits de buscar solucions positives i cordials, però a darrera hora la seva actitud fou insòlita. Al meu entendre el fracàs d'aquestes converses és degut simplement a la manca d'humilitat i als rancors d'alguns benedictins de Montserrat que, una vegada més, han fet triomfar llurs ambicions de voler influir i, a ésser possible dirigir, la vida política i espiritual del nostre país” (11 de desembre de 1971).

Quan Tarradellas torna a Catalunya és rebut per la junta d'Òmnium Cultural i visita el monestir de Montserrat. En la seva victòria personal, Tarradellas fa taula rasa. Altres, en canvi, no obliden les repercussions polèmiques de l'estil polític del president de la Generalitat. Perspectiva, ara, ja n'hi ha.

Oriol Malló / Eduard Voltas